

EU BODEMONTWIKKELINGEN

In de mededeling COM (2021) 699¹ beschrijft de Europese ontwikkelingen met betrekking tot de bodem. De EU Green Deal heeft gezorgd voor meer prioritering van milieu in klimaat in Europees beleid- en wetgeving. Bodem is een integraal en belangrijk onderwerp van de Green Deal. De Europese Commissie wil namelijk door strengere milieuwetgeving streven naar nul-emissies naar water, bodem en lucht. Eind vorig jaar publiceerde zij daarom haar EU Bodemstrategie voor 2030. Hierin werd het belang van maatregelen om de bodem beter te beschermen benadrukt en beschreven hoe dit voor 2030 kan worden bereikt. Als juridische stok achter de deur staat in 2023 de publicatie van een Europese bodemgezondheidswet gepland, met daarin bindende doelstellingen voor bodemkwaliteit en bodembeheer.

Europese Bodemstrategie 2030

De rode lijn van het visiedocument is de rol die de bodem speelt in betrekking tot water, het bredere milieu en het klimaat. Er wordt vooral ingezoomd op de ecosysteemdiensten die de bovenste bodemlaag hierin leveren, zoals CO₂ opslag en de sponsfunctie. Eén van de prominentste thema's van de strategie is de '*degradation of soil*' ofwel de afname van bodemkwaliteit. Dit wordt op twee manieren benoemd; de afname van voedingsstoffen en de letterlijke afname van grond door erosie (bijvoorbeeld door te veel ploegen). De Commissie wil uitputting en verontreiniging van de bodem stoppen. De transitie naar een kringlooplandbouw speelt hier een belangrijke rol, met minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Daarnaast maakt de Commissie zich ook zorgen om de onderbelichte impact van chemische stoffen op de bodem, zoals PFAS. De kosten voor inactie zijn volgens de Commissie 6 keer hoger dan die van actie. Daarom beschrijft de strategie verschillende acties om in Europa de bodem beter te beschermen. Zo roept de Commissie de lidstaten op om nationale methoden te ontwikkelen om de risico's van bodemverontreiniging te beoordelen. Tegen 2024 wil de Commissie een EU prioriteitenlijst hebben opgesteld van verontreinigende stoffen die aanleiding geven tot bezorgdheid en een aanzienlijk risico vormen voor de Europese bodemkwaliteit. Verder zij de informatie-uitwisseling onder lidstaten bevorderen over de Nexus tussen water, bodem en slib. Doel is om te komen tot EU richtsnoeren voor duurzaam slibbeheer.

Europese bodemgezondheidswet

De belangrijkste maatregel die werd aangekondigd in de bodemstrategie is een te ontwikkelen EU bodemgezondheidswet. De Commissie is al begonnen aan een impact assessment ter onderbouwing van het wetsvoorstel waarin verschillende opties worden onderzocht. Zoals bijvoorbeeld indicatoren voor bodemgezondheid met bijbehorende grenswaarden voor 2050. Verder denkt zij aan het voorstellen van juridisch bindende bepalingen om:

- verontreinigde locaties te identificeren;
- een inventaris en register van deze locaties op te stellen;
- de locaties die een aanzienlijk risico voor de volksgezondheid en het milieu vormen tegen 2050 te saneren;
- nutriënten verliezen tegen te gaan;
- bodemgezondheid te monitoren;
- duurzaam bodemgebruik te definiëren.

Bovendien wordt in de impact assessment de haalbaarheid onderzocht van de invoering van een bodemgezondheidscertificaat voor grondtransacties. Met als doel om kopers van grond te voorzien van informatie over de belangrijkste kenmerken en de gezondheid van de bodem op de locatie die zij voornemens zijn te kopen.

¹ EU bodemstrategie voor 2030, profiteren van een gezonde bodem de voordelen voor mens, voedsel, natuur en klimaat, 17 november 2021

Kansen en uitdagingen

De focus op een gezonde bodem sluit goed aan bij het principe 'water en bodem sturend'. Bagger- en slibbeheer is een essentieel onderdeel van dagelijkse werkzaamheden van waterschappen. Bovendien kan EU wetgeving leiden tot verbeterd bodembeheer en minder emissies naar het watersysteem. Extra inspanning om de bodem te beschermen kan ook zorgen voor verbeterde sponswerking en weerbaarheid tegen droogte. Het is goed dat de Europese Commissie het debat over de water, bodem en slib Nexus wil faciliteren. Aan de andere kant kunnen extra EU regels en kwaliteitseisen het werken met bagger en slib moeilijker maken en de reeds beperkte toepassingsruimte voor grond en bagger nog verder inperken. Welke overheidslaag de bodemgezondheid zou moeten gaan monitoren is nog niet duidelijk, maar dit kan mogelijk ook het werk van de waterschappen raken.

Status en verdere proces

De Commissie werkt samen met de ministeries van de lidstaten aan opvolging van de acties uit de bodemstrategie. Hierdoor zal de bodem in de komende periode in nog sterker in de politieke aandacht staan. Ook zal de Europese Commissie doorgaan met de voorbereiding van een voorstel voor een EU bodemgezondheidswet, waarvan de publicatie in het 2^e kwartaal van 2023 wordt verwacht. De Unie van Waterschappen gaat werken aan een standpunt op dit wetsvoorstel om dit in Brussel en Den Haag te gebruiken voor de beïnvloeding van de voorbereiding van de EU bodemgezondheidswet. De Unie van Waterschappen zal inzetten op nauwe samenwerking met het ministerie in relatie tot de genoemde ontwikkelingen in deze notitie. Wanneer de Commissie samen met de lidstaten gaat werken aan richtsnoeren voor slib is het van cruciaal belang dat waterschappen hier goed aangehaakt zijn.